

Ресурсно-аналітичний центр
"Суспільство і довкілля"

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Співфінансується
Європейським Союзом

Вступ до ЄС та європейські зелені організації: стратегічна рамка співпраці для України

Аналітична записка

Березень 2026

Ця аналітична записка містить рекомендації щодо просування питань членства України в ЄС серед європейських екологічних організацій.

Авторські права на цей документ належать ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». Будь-яке використання, окрім загальноприйнятих наукових норм цитування, інформації, що відображає зміст цього аналітичного документа, без письмової згоди забороняється. Цитувати як: «Вступ до ЄС та європейські зелені організації: стратегічна рамка співпраці для України. Аналітична записка. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» (2026)».

Публікація підготована у рамках проєкту “Кроки до вступу в ЄС: довкілля і зміна клімату” за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» у рамках спільної ініціативи «Вступаємо в ЄС разом».

Матеріал відображає позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження».

Міжнародний фонд «Відродження» – одна з найбільших благодійних фондаций в Україні, що з 1990-го року допомагає розвивати в Україні відкрите суспільство на основі демократичних цінностей. За час своєї діяльності Фонд підтримав близько 20 тисяч проєктів, до реалізації яких долучилися понад 60 тисяч активістів та організацій України на суму понад 200 мільйонів доларів США.

Сайт: www.irf.ua

Facebook: www.facebook.com/irf.ukraine

Європейський Союз – це економічний і політичний союз 27 європейських країн. Він заснований на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема прав осіб, що належать до меншин. ЄС діє на глобальному рівні для сприяння сталому розвитку суспільств, довкілля та економік, щоб кожен міг отримати з цього користь.

Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» – неприбуткова громадська аналітична організація, створена у 2006 році для проведення незалежних досліджень та навчально-інформаційних заходів в Україні та регіоні Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії.

www.rac.org.ua

© Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», 2026

Зміст

Резюме	4
Позиція екологічного руху в ЄС щодо вступу України в ЄС.....	4
Ключові рекомендації.....	4
1. Ставлення екологічних громадських організацій ЄС до вступу України в ЄС	5
Методологія.....	5
Основні висновки.....	5
2. Стратегічні рекомендації для України щодо взаємодії з європейськими екологічними неурядовими організаціями під час процесу вступу в ЄС	7

Резюме

Позиція екологічного руху в ЄС щодо вступу України в ЄС

- Екологічні НУО здебільшого є **потенційними** прибічниками вступу України:
  - Вони підтримують посилення Україною екологічних та кліматичних стандартів у рамках процесу вступу до ЄС (тобто підготовки України до виконання екологічних норм ЄС);
  - Вони часто формулюють свою позицію навколо «зеленого» відновлення, екологічних умов та участі громадянського суспільства, а не простого політичного схвалення вступу.
- Жодна велика екологічна неурядова організація ЄС не опублікувала заяву, в якій прямо стверджувалося б: «Україна повинна вступити до ЄС»
- Більшість публічних документів екологічних мереж рівня ЄС (ЕЕВ, FoEE, Greenpeace Europe, CAN Europe тощо) схильні вбудовувати приєднання до ЄС в ширші політичні рамки (Європейський зелений курс, верховенство права, зелена відбудова), а не публікувати чіткі геополітичні заяви щодо приєднання як такого.

Ключові рекомендації

Стратегічна рекомендація	Можливі шляхи реалізації
Ставитись до екологічних неурядових організацій ЄС як до союзників	Залучайте заздалегідь, прозора та консультативно
Чітко обґрунтувати перехідні періоди	Використовуйте дані, етапи та плани імплементації
Використовувати мережі	Співпрацюйте з Green10, неурядовими організаціями в ЄС, міжнародними партнерами
Підкреслювати відданість України пріоритетам ЄС	Європейський зелений курс, кліматична нейтральність, біорізноманіття
Вирішувати проблеми проактивно	Зворотній зв'язок, брифінги, прозора звітність
Зміцнювати довіру	Продемонструвати відчутні можливості для реформ та їх впровадження

1. Ставлення екологічних громадських організацій ЄС до вступу України в ЄС

Методологія

Ми проаналізували публічні заяви та повідомлення 145 екологічних громадських організацій в ЄС, щоб виявити їх позицію до потенційного набуття членства України в ЄС.

З цією метою було визначено 5 найбільш відомих (активних) екологічних НУО в кожній з 27 країн-членів ЄС. Окрім того, ми проаналізували десять екологічних організацій, що працюють у Брюсселі з «європейською бульбашкою» (установами ЄС): так звана група Green 10. Ми не аналізували позицію українських представництв чи філій таких організацій.

Окрім того, як члени Європейського екологічного бюро (European Environmental Bureau), ми звернулись до членів цієї найбільшої в ЄС спілки екологічних НУО з проханням відповісти на кілька запитань через спеціальне онлайн опитування. На жаль, попри численні оголошення та звернення через інформаційні канали ЄЕБ, лише шість організацій відгукнулись на цей запит. Така мала кількість респондентів не дозволила зробити обґрунтованих висновків щодо окремих питань опитування. Натомість, низька активність свідчить про відсутність зацікавленості у питанні вступу України. Це, у свою чергу, підтверджує основні висновки нашого кабінетного дослідження діяльності 145 екологічних НУО.

Додатково, ми проаналізували досвід вступу Хорватії та Польщі в контексті ролі та позиції екологічних НУО цих країн на час переговорів про вступ.

Основні висновки

Серед екологічних НУО в ЄС слід розрізняти дві основні групи:

- **Брюсельські кола:** ЕЕБ, Friends of the Earth Europe, Greenpeace EU Unit, CAN Europe, WWF Europe Policy Office, CEE Bankwatch Network. Це організації, які безпосередньо працюють з європейськими інституціями на щоденній основі.
- **Національні неурядові організації в державах-членах ЄС:** їхні позиції часто впливають на інституції ЄС опосередковано через національні уряди або через загальноєвропейські коаліції.

Жодна з досліджених нами екологічних НУО не має чіткої публічної позиції щодо вступу України до ЄС (чи розширення ЄС загалом).

Попри те, що окремі (не усі) екологічні НУО в ЄС мають позицію щодо російської агресії, вони в цілому не схильні формувати позицію з геополітичних питань та зосереджені на власних програмних пріоритетах. Наприклад, це ЕЕБ, Bank-Watch, Birdlife, NFI, HEAL, CAN Europe. Єдині виявлені нами організації, що прямо підтримали надання статусу кандидата – це мережа CAN Europe та ЕЕБ

ще у 2022 році в контексті заяв щодо відбудови України. Проте в подальшому навіть ці екологічні НУО утримувались від будь-якої позиції з питання вступу нових членів до ЄС¹.

Зазвичай, спеціальні заяви щодо російської агресії робили організації, представлені в Україні своїми філіями або ті, що мають прямих партнерів та досвід співпраці з Україною.

Деякі екологічні НУО ЄС мають також досвід роботи у російській федерації чи тісні зв'язки з громадськими організаціями там, що призводить до неможливості формування спільних заяв щодо України широкими коаліціями в ЄС.

Водночас, у цьому дослідженні ми не мали завдання виявити ставлення еко-НУО до російської агресії, тому формування детальних висновків з цього питання потребує окремого дослідження.

Досвід Польщі та Хорватії підтверджує, що екологічні неурядові організації зазвичай підтримують вступ, коли він посилює захист довкілля, а не виступають проти розширення. Їх головним занепокоєнням є впровадження екологічного законодавства ЄС, а не політичне членство.

Громадські організації ЄС часто наполягають на суворіших стандартах та їх ефективному впровадженні. Завдяки ранній взаємодії Україна може узгодити очікування та зменшити суперечності. Наприклад, у Польщі неурядові організації були залучені до забезпечення відповідності реформ Natura 2000, водних ресурсів та відходів стандартам ЄС.

Екологічні неурядові організації ЄС розуміють, що країнам-кандидатам можуть знадобитися перехідні періоди для проведення дороговартісних або технічних реформ (наприклад, інфраструктура стічних вод, промислові викиди, моніторинг якості повітря).

Стратегічний висновок: Україна може ставитися до екологічних неурядових організацій ЄС як до **потенційних союзників**, а не як до супротивників. Іншими словами їх можна розглядати, як **умовних союзників**: **якщо** Україна демонструватиме відданість та прогрес у впровадженні екологічних норм ЄС, такі організації підтримуватимуть Україну як у реформах, так і на шляху до ЄС.

---

¹ ЕЕВ займає особливу позицію: під час підготовки цієї аналітичної записки ця організація виступила з [заявою](#) до четвертої річниці російського вторгнення в Україну в якій ЕЕВ висловило пряму підтримку вступу України до ЄС.

2. Стратегічні рекомендації для України щодо взаємодії з європейськими екологічними неурядовими організаціями під час процесу вступу в ЄС

■ Проактивно залучати на ранній стадії та діяти прозоро

Важливо **регулярно ділитися інформацією** про правові та політичні реформи України в рамках Розділу 27 (довкілля та клімат). Це означає не лише оприлюднення формальних звітів чи даних, але й використання кожної нагоди, щоб особисто зробити презентацію чи виступити з інформацією про хід реформ.

Важливо **запрошувати неурядові організації до консультацій** щодо перехідних періодів, планів імплементації конкретних директив (DSIP) та секторальних реформ (вода, відходи, промислові викиди, біорізноманіття). Це дозволить краще комунікувати плани та майбутні рішення, спільно напрацьовувати компроміси зі складних питань.

Надавати звіти про хід гармонізації із законодавством ЄС. Якщо уряд готує звіти чи інформацію для європейської сторони, такі звіти цілком можуть бути оприлюднені й для ширшого загалу. Це демонструватиме відкритість до критики та відданість прозорості.

■ Стратегічно планувати перехідні періоди

Обґрунтуйте перехідні періоди даними та планами впровадження, а не політичною риторикою. Перехідні періоди можуть стати найгострішою точкою суперечок, тож важливо демонструвати зваженість та обґрунтованість у їх підготовці.

Демонструвати **відданість екологічним цілям ЄС**, навіть якщо терміни поетапні. Зокрема, слід пропонувати **чіткі ключові етапи** в кожному плані імплементації окремих актів ЄС.

У підсумку, громадські організації розглядатимуть домовленості щодо перехідних періодів, як надійні та відповідальні, що зменшить ризик критики чи кампаній, які можуть чинити тиск на інституції ЄС, щоб вони відхилили частини пропозицій України.

■ Створювати коаліції та використовувати мережі ЄС

Треба продовжувати зустрічатись з членами Green10 чи іншими зеленими коаліціями в ЄС або спілкуватися з ними, щоб продемонструвати відданість екологічному врядуванню.

Заохочуйте **спільні семінари або політичні діалоги** з неурядовими організаціями ЄС та України для створення **відчуття партнерства**. Безпосередня участь у таких заходах з боку представників держави значно посилить довіру та поінформованість екологічних НУО в ЄС.

Це дозволить перетворити потенційних критиків на **прихильників прогресу України**, подібно до того, як неурядові організації ЄС підтримували об'єднання в Центральній/Східній Європі у 2000-х роках.

- **Підкреслювати зелені та кліматичні амбіції України**

Це означає позиціонувати Україну, як відповідального партнера з питань вступу, зменшуючи ризик опозиції з боку неурядових організацій та громадської думки ЄС.

Де це доцільно, важливо окремо наголошувати, що **Україна узгоджує свої дії з Європейським зеленим курсом**, цілями щодо відновлюваної енергетики, зобов'язаннями щодо біорізноманіття та цілями кліматичної нейтральності.

Формулювання екологічних реформ як **спільних європейських пріоритетів** заохочує неурядові організації ЄС розглядати Україну як частину ширшої екологічної спільноти ЄС.

Варто окремо комунікувати контекст повоєнної відбудови України, включно з викликами, пов'язаними зі забезпеченням зеленої складової цього процесу, дотримання принципу «не завдавати значної шкоди».

- **Реагувати на занепокоєння чи критику проактивно**

У першу чергу необхідно **слідкувати за заявами неурядових організацій ЄС та ЗМІ** щодо критики екологічної ситуації чи реформ в Україні.

У разі появи публічних занепокоєнь чи критики, пропонуйте **технічні брифінги, семінари або відвідування об'єктів** для неурядових організацій.

В цілому, це **зменшує ризик негативних кампаній чи лобювання в інституціях ЄС**, а також зміцнює добру волю та довіру.

- **Сприяти співпраці на місцевому рівні**

Значна частина діяльності європейських екологічних організацій спрямована на місцевий рівень. Зазвичай, місцеві громади в Україні відкриті до співпраці. **Сприяючи співпраці місцевих органів влади** України з такими організаціями ми зміцнюватимемо довіру та будуватимемо міцні партнерства з екологічним рухом ЄС. Це завдання особливо актуальне для місцевих адміністрацій, від дій яких може залежати майбутнє місцевих екологічних ініціатив навіть на рівні громади.